

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш, А. М. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручн. Реком МОН молодьспорт України / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. - друге вид., доповнене. – К.: Видавничий дім "Слово", 2011. – 704 с.
2. Жинкин Н. И. Речь как проводник информации / Н. И. Жинкин. – М.: Наука, 1982. – 160 с.
3. Логопедія : підручник. Затв. МОНУ для студ. ВНЗ / за ред. М.К. Шеремет. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К : Слово, 2010. – 672 с.
4. Маркарян Э. С. Системное исследование человеческой деятельности / Э. С. Маркарян // Вопр. философии. – 1972. – № 10. – С. 12-21.
5. Соботович Е. Ф. Психолінгвістическа структура речевої діяльності і механізми її формування / Е. Ф. Соботович. – К. : Актуальна освіта, 1997. – 170 с.

The article has described various aspects of the researched problem in the works of Ukrainian and foreign scientists. It has been determined that the main and driving factor of speech activity of a person is the need in communication. Speech is considered as a two-vector activity aimed at learning the language and using it in communication acts.

Key words: speech activity, children with speech disorders, severe speech disorders.

УДК 159.9:161.162:004.738.5

Бай К.Я.
студентка ІV курсу,
спеціальності 6.030103 «Практична психологія»,
Мукачівський державний університет
Корнієнко І.О.
доктор психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ «Я – КОНЦЕПЦІЇ» ЗАЛЕЖНИХ ВІД КОМП'ЮТЕРУ

У статті розглянуто основні види діяльності, якими займаються юнаки за комп'ютером, з'ясовано самотавлення досліджуваних груп, виявлено рівень інтернет-залежності. Проаналізовано і доведено наявність достовірної

відмінності між окремими компонентами Я-концепції інтернет залежних юнаків та юнаків без ознак такої схильності.

Ключові слова: Я-концепція, інтернет-залежність, ігрова залежність.

Науково-технічна революція, яка останні десятиріччя характеризується стрімким поширенням комп'ютерних технологій, не може не впливати на всі сфери життя людини, що змушує підпорядковуватися його новим вимогам які виникають у сучасному суспільстві. У сучасному інформаційному середовищі в особистості формуються нові компоненти психічної регуляції діяльності, що подібні до тих які виникають у процесі оволодіння письмовою мовою як знаковою системою. В таких умовах людина страждає від дії різних психогенних чинників, що призводить до пошуку альтернативних сфер самореалізації, однією з яких є віртуальна реальність. Зважаючи на це, актуальною психологічною проблемою є вивчення змін особистості в процесі пристосування до роботи чи спілкування у новому знаковому середовищі, при комп'ютеризації життя. Адже під таким впливом можуть змінюватися різні сфери особистості, зокрема Я-концепція (Ю.Д. Бабаєва, О.Є. Войскунський, В.О. Моляко, М.Л. Смульсон, С.В. Федоренко, О.Ю. Чекстере, Ю.М. Швалб та інші) [1].

У сучасній науці активно здійснюється аналіз впливу комп'ютерних технологій на Я - концепцію особистості (О.П. Белінська, В.М. Бондаровська, О.Т. Марків). Науковці описують те, що найбільш суттєвою властивістю Я-концепції особистості визнано те, що вона є чинною, динамічною структурою та активним утворенням, що може впливати на поведінку людини та бути джерелом її змін [2, 3]. Активна Я-концепція певним чином організує та інтерпретує попередній досвід особистості, виконуючи адаптивну та інтерпретативну функції, оскільки є своєрідним механізмом пристосування до змін, що виникають у соціальному середовищі, та залучається до пояснення цих змін (Г.О. Балл, О.Ф. Бондаренко, М.Й. Боришевський, Т.М. Титаренко, Н.В. Чепелева тощо) [4, 5].

Набуває актуальності завдання вивчення змін в Я-концепції особистості під час входження людини до світу комп'ютерних технологій, як нового соціокультурного чинника, зокрема до світу комп'ютерних ігор та інтернету.

Разом з тим недостатньо вивченими залишаються питання, пов'язані зі специфікою розвитку особливостей «Я - концепції» залежних від комп'ютерних ігор та / або інтернету, що підкреслює актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження стало вивчення особливостей «Я – концепції» залежних від комп'ютерних ігор, показали наступне. Для досягнення поставлених цілей нами було використано певний діагностичний

інструментарій, а саме: тест – опитувальник Кімберлі Янг на з'ясування рівня Інтернет – залежності; діагностична методика «Дослідження рівня залучення студентів до світу комп'ютерних ігор»; опитувальник самоствавлення В.В. Століна, С.Р. Панталеєва.

За допомогою вступного опитування було з'ясовано, що у середньому за комп'ютером досліджувані юнаки проводять майже 20 годин на тиждень, а безпосередньо граючи – близько 8 годин на тиждень. Проте ці дані відрізняються для груп, в які студенти були розподілені залежно від того, який жанр комп'ютерних ігор є для них улюбленим. Так більше всього часу проводять за комп'ютером (близько 21 годин), а також більше всього грають (близько 10 годин на тиждень) ті студенти, які обирають активні агресивні рольові ігри. Найменше грають ті, хто обирають не агресивні ігри (близько 3 годин та тиждень) і ті, хто, як декларує, не любить ігри.

Якщо порівняти ігри з іншими видами діяльності, то їх привабливість знаходиться приблизно всередині. Безумовним пріоритетом для студентів є спілкування з друзями (середнє значення – 1,94, найулюбленіша активність рангувалася як перша). Також позитивну пріоритетність студенти відають заняттю спортом (Хсер.=3,58). Наступний вид діяльності який обирали студенти – перегляд художніх фільмів (Хсер.=4,22). Далі, з однаковими рангами йдуть: читання та робота з комп'ютером (Хсер.=5,34). На телебачення більшість студентів не витрачають велику кількість часу (Хсер.=5,50). Виконання курсових робіт та підготовка до іспитів дещо відстали, їх середнє значення – 6,18. На останньому місці конкурують два види діяльностей: гра Хсер.=6,42 та ручна робота така як шиття, прибирання і тд. (Хсер.=6,48).

Наступним кроком було дослідження самоствавлення студентів. В результаті ми з'ясували, що в студентів домінує шкала інтегральності яка змінює інтегральне відчуття «за» чи «проти» власного «Я» (Хсер.=73,61). Середній ранг цієї шкали є найбільш високим серед інших шкал. Такий результат свідчить про закритість, нездатність або небажання усвідомлювати та видавати значиму інформацію про себе, у крайньому вираженні – про пряму брехню та фальсифікацію результатів в бік соціально бажаних відповідей. Середні значення шкал «Самоповага» (I), «Самоінтерес» (VI), «Самокерівництво» (4), «Самоцінність» (6) та «Саморозуміння» (7) знаходять місце поруч одна з одною, (Хсер.≈ 65,27). Ці значення є досить високими і можуть свідчити про уявлення суб'єкта про те, що його особистість, характер та діяльність здатні викликати у інших повагу, симпатію, схвалення та розуміння. Такі люди переживають власне «Я» як внутрішній стержень, що інтегрує її особистість і життєдіяльність, вважає, що її доля знаходиться в її власних руках та вміє оцінювати власне «Я» щодо соціально – нормативних

критеріїв модальності. Порівняно низькі значення мають шкали «Самозвинувачення» (5) та «Очікуване ставлення до інших» (III) $X_{сер.}=43,48$ та $X_{сер.}=53,26$. Такі результати можуть свідчити про те, що студенти часто говорять про самозвинувачення й готові приписати собі провину за здійснені промахи та невдачі. Вони частіше очікують з боку оточуючих уваги, спілкування та взаємних відносин, ніж самі роблять перші кроки. Найнижче значення має шкала «Ставлення інших» (2) $X_{сер.}=38,80$. Показники даної шкали характеризують уявлення суб'єкта про нездатність викликати у інших людей повагу, симпатію. З цієї точки зору, позитивне ставлення оточуючих поширюється лише на певні якості та вчинки, в той час як інші особистісні прояви здатні викликати у них роздратування і неприйняття.

Наостанок було проведено дослідження для з'ясування рівня інтернет залежності в студентів у результаті чого було отримано такі результати: 24 % групи є інтернет залежними, що може бути зумовлено надмірним перебуванням у віртуальному світі яке розлучає людину з реальним світом, що призводить до постійно високого рівня тривожності, емоційної відчуженості, труднощів із концентрацією уваги. Сучасне середовище максимально залучає людину до використання комп'ютерних технологій та різних технічних пристроїв. Дедалі більше людей не можуть відмовитися від користування Інтернетом, в результаті цього і виникає інтернет залежність яку мало хто може подолати. А інша частина досліджуваних це 76 % є інтернет незалежними, і це на нашу думку є порівняно позитивний результат. Такі люди наповнюють своє життя різноманітними подіями: відвідинами виставок, семінарів, курсів, театрів та інших цікавих місць і подій. Організують пікніки, займаються спортом, при можливості відвідують міста, в яких ще не були. Ось так і можна знайти величезну кількість занять, які ніяк не пов'язані з Інтернетом.

Для того щоб краще вивчити особливості «Я – концепції» залежних від комп'ютерних ігор було пославлено за мету виявити чи є специфіка в порівнянні двох груп, а саме у студентів Інтернет залежних та студентів що не є залежними на формування у них «Я – концепції» нами було використано непараметричний метод порівняння вибірок, а саме критерій U-Мана Уїтні. В результаті застосування критерію було доведено, що за двома шкалами, а саме: «Самоприйняття» та «Саморозуміння» спостерігається статистично достовірна відмінність між представниками груп інтернет залежних і групою, яка не мала ознак інтернет-залежності.

В результаті проведеного порівняльного аналізу окремих елементів Я-концепції інтернет залежних юнаків, та юнаків без ознак інтернет залежності нами було виділено достовірні відмінності лише за двома шкалами. Це свідчить про необхідність подальшого пошуку та виділення інших показників Я-

концепції, які могли б більш чітко продемонструвати вплив комп'ютерної залежності на формування особистості сучасного юнака.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабаева Ю.Д. Психологические последствия информатизации / Ю.Д. Бабаева, А.Е. Войскунский // Психологический журнал. – 1998. – Т.19, №1. – С. 89-100.
2. Белінська О. Дитина і комп'ютер: психологічні реалії віртуального світу / О. Белінська // Психолог. Шкільний світ. – 2006. – № 46. – С. 27–29.
3. Бондаровська В. М. Психологічні аспекти використання комп'ютера: небезпека нових інформаційних технологій та розвиток здібностей дітей за допомогою комп'ютера / В. М. Бондаровська // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – № 25 (169). – С. 64.
4. Боришевский М.Й. Теоретические вопросы самосознания личности / М.Й. Боришевский // Психологические особенности самосознания подростка / под ред. М. Й. Боришевского. – Київ: Вища школа, 1980. – 168 с. – С. 5-38.
5. Чепелева Н.В. Ідентичність особистості в контексті психологічної герменевтики / Н.В. Чепелева // Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей АПН України, Інститут соціальної та політичної психології / редкол.: С.Д. Максименко, М.М. Слюсаревський та ін. – К.: Міленіум, 2006. – Вип. 13 (16). – С. 13–25.

The article explores the main types of activities that young people are doing at the computer. The self-analysis of the studied groups has been performed, and the level of Internet dependence has been found. The existence of a reliable difference between the individual components of the I-concept of Internet dependent youth and the one without signs of such inclination has been proven.

Key words: I-concept, internet addiction, game addiction.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>